

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ioannis Tollenarii Brvgensis e Soc. Iesv Specvlvm
Vanitatis Sive Ecclesiastes Solvta Ligataq. Oratione
Dilvcidatvs**

Tollenaer, Jean de

Antverpiæ, 1635

Sectio Septima.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68633](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68633)

Arist. lib. 2.
Physic. c. 6.

gem fuerat inunctus. Et si casum vocamus eum, cum quid præter intentionem accidit iis qui alicuius gratiã operantur, quid magis alienum contingere potuit ab intentione filiorum Israël, dum innocentem Iosephum Ismaëlitis vendiderunt, quàm vt fratrem Regio diademati proximum in Ægypto conspicerent? & tamen hanc illi dignitatem post varios casus, vitæque ac famæ pericula in solatium suæ gentis diuina prouidentia destinauerat.

Boët. lib. 5.
de Consol.
Metri. 1.

*Sic quæ permixtis fluitare videtur habenis,
Fors patitur frenos, ipsaque lege meat.*

Exposui quid in hac vitâ sit acerbitalis ac molestiæ, propter varios incertosq; casus, & ex verâ Christiana que Philosophiã nonnihil adhibui temperamenti: nunc cum Ecclesiaste non minùs ancipites esse mortis quàm vitæ casus ostendamus; vt ex huius etiam acerbitalis meditatione aliquem deinceps fructum carpere possimus.

SECTIO SEPTIMA.

ECCLESIASTES.

VERSUS 12. Nescit homo finem suum: sed sicut pisces capiuntur hamo, & sicut aues laqueo comprehenduntur, sic capiuntur homines in tempore malo, cum eis extemplo superuenerit.

METRICA PARAPHRASIS.

QUID breues longo iaculamur arcu
Multa, quæ sortis dubiæ rotatu
Tempus inuoluit, fragili que vitæ
Inuidet hora?

Heu!

Heu! nimis cecos rapiunt futuri

Fata: nec canos Lachesis moratur.

Prima, que vitam tulit, imminutam

Clepsydra carpsit.

Qualibet letho præperatur atas;

Mors nouam semper trahit atra mæsti

Syrmatæ pompam, premiturque denso

Funere funus.

Nec moram rugis trahit alma virtus,

Eila nec pensis adicit Sororum:

Omne fatorum mouet vna nomen

Lege citatum.

Moribus Mosen superes, Aronem

Insulâ & cultus pietate vincas,

Corde Samsonem impanido laceffas;

Victima fati

Occides. O si liceat vel istud

Nesse, que finis tumultum minetur!

Sed volat furuâ cooperta palla

Mortis imago,

Subdolas texens pedicæ sub umbris.

Fata que vitent homines in horas

Non satis cautum est. Siculi procellas

Nauta Pelori

Horret, & cæco scopulos latentes

Gurgite: ast illi populata puppes

Flamma deprenso mediis sepulchrum

Condet in vndis.

Miles intentus furis Gradui,

Fata in hostili meditatatur ense:

Ast in hibernis genio litantem

Inter amicos

Ædium

Ædium præceps tumulat ruina.
 Quid feram sicas nemorum, necisque
 Conscios saltus? quid hiulca seuis
 Nubila flammis?

Qualibet morti famulatur hora,
 Ac velut pisces vitrei profundi
 Incolas hamo latitante inescans

Linea fallit;

Aut velut turmæ laqueos volucris
 Nescit aprico nemorum recessu, aut
 Flexili viscum salici dolosus

Allinit auceps:

Mille sic fatum pedicis labantes
 Induit gressus generis Promethei.
 Quis satis lethi sinuantis arcum
 Spicula vitat?

Dum vacat festis dapibus Gomorrha,
 Et face accensâ canit hymenæos,
 Sulphuris nimbus latices Lyeos

Miscet, & arctos

Fulmen amplexus medium reuellit.
 Quid Thetis mundi scelus expiantem,
 Quidve Noëâ celebrata puppi

Secula dicam?

Cum vagos saltus, tygridumque lustra
 Sæua texerunt freta, cum recepit
 Squammeum nido pecus hospitali

Fulminis ales.

Ite mortales, date vela votis,
 Et voluptatum series in annos
 Nescite æternos: malè ducta rumpent

Stamina Parca.

Nescies, vita properatus exul,
 Hora fatalis tibi que minetur:
 Ergo fatalem sapienter omnem
 Duxeris horam.

PROSA EXEGESIS.

NON omnino infulsè, tametsi non vsquequaque Christianè, philosophatus est quicumque dixit: Omnis vita supplicium est, quam nemo (si Senecæ credimus) acceptaret, nisi daretur ignaris. Nam præterquam quòd in regnum Fortunæ durum atque inuictum nos compactos existimat, illius arbitrio digna atque indigna passuros (Fortunæ inquam, quæ, uti Sectione præcedenti vidimus, variis nos fluctibus iactatos, diu inter vitam mortemque detinet, & ut libidinosa ac fastidiosa, mancipiorumque suorum negligens domina, pænis præmiisque nullo delectu exercet) illud tandem ad cumulum malorum accedit, quòd variis casibus concussos inexorabili mortis imperio transcribit: quæ impotentem in omnes dominatum exercens, non minùs incerto exitu mortales torquet, quàm dubiis vitæ periculis illa vexauerat.

Seneca
 Consol. ad
 Marciam,
 cap. 22. &
 cap. 10.
 Vita hæc
 acerba est.

Etenim siue decretorium illud ac fatale momentum perpendas, à solo Dei nutu dependet; nulla senectus hoc sibi vindicat, nulla florentis ætatis prærogatiua differt: siue genus mortis; id ita varium est ac multiplex, ut nihil sit in hac vitâ, quod incolumitatem nobis ac salutem spondeat, nihil in oculos incurrat, quod non meritò nos timore percellat.

Mortis re-
 pus est ge-
 nus incer-
 tum ac va-
 rium.

Mille ad mortem patent viæ, nulloq; non calle mors laqueum aliquem abscondit. Quidquid aut allicit cupiditates, aut detinet, viscum existima: quidquid aut ocu-

Mors ab
 omni parte
 imminet.

Nnn lis

lis blanditur, aut palato sapit, escam esse fatalem cogita mortis hamis, quouis gurgite pendulis, obductam.

Prætermitto nunc vsitata illa, quæ inimicitias cum vitâ humanâ profitentur, morborum luem, bellicas clades, maris tempestates, ædium conflagrationes, carnificum tormenta. Illud potius monendum censeo, tunc magis luctuosa esse funera, cum per insidias mors & cuniculos grassatur; nec vllam sperari posse securitatem, vbi tempus, vbi locus, vbi familiares, vbi corpus ipsum, imò & animus famulare morti præstat obsequium.

*Omne
tempus
morti ser-
uit.*

Primum enim, quòd tempus morti præmaturum esse putamus, cum non ignoremus, quot infantes ne vnicum quidem diem adspexerint, sed post vnius noctis vsuram, æternum in vtero materno sepulchrum inuenerint? Deinde, si quis in vitâ dies à luctu funeris exemptus, si quis boni ominis haberi, festoque conuiuiorum apparatu celebrari consuevit, is apud plerasque nationes fuit dies natalis: & tamen Pergameno Regi Attalo, Pompeio, Cæsari, Augusto, & ex nostris magno Pontifici Gregorio, & magno Imperatori Carolo eundem & natalem diem & fatalem fuisse accepimus.

*Plutarc. in
Camillo.
Sabel. l. 9.
c. 4.
Ioannes
Diaconus.
Crantzius
lib. 2. Sax.
c. 20.*

*Omnis oc-
casio mori
est oppor-
tuna.*

*Luc. 16.
Suidas in
Const.
Propert. l. 3.
Eleg. 18.
Iud. 4.*

*Nullus lo-
cus mori
est impor-
tunus.*

Sed neque mollia fandi tempora captare solet hæc Rhadamantæa legum suarum vindex, vt nobis diem dicat; sed omni temporum discrimine neglecto, aut mediis se voluptatibus interserit in Epulone Evangelico, aut honoris cursum sufflaminat in Crispo Constantini filio, aut pubescente iam ætatis vere flosculum demetit in Augusti nepote Marcello, aut breuem somnum cum æterno connectit in Chananæo Principe Sifarâ.

Quid quòd nullus etiam locus importunam hanc sui iuris exactricem excludit? Nam neque pudor obstitit, quò minus olim in gremio Timandræ meretricis confoderetur

foderetur Alcibiades; neque læta cœnaculi facies prohibuit, quò minùs eiusdem ruinâ oppressis Philisthinorum Satrapis, lætitia in funebres luctus verteret; neque sacrosancti Templi religio Banaïam coërcuit, quò minùs in ipsi adytis Ioabum obruncaret; neque fractum ætate Priamum à violentis Pyrrhi manibus tutata est ara Iouis Hercæi.

Plutarch. in Alcibiade. Ind. 14.

3. Reg. 2.

Virg. Aeneid. 2.

Sed quid ego loca nullo sensu prædita in crimen voco, cum inter homines neque iura connubialia, neque reuerentia sanguinis, quæ duo potissimum amorem conciliare & securitatem spondere solent, nefarios ac sceleratos à mutuis vulneribus ac cæde deterreant? An non ille tot populorum rector Agamemnon, de exciso Ilio triumphans, vxoris suæ Clytemnestræ mucrone percussus occubuit? An non Cambleta Lydorum Regem eò peruenisse voracitatis accepimus, vt vxorem, instar beluæ cuiusdam, dentibus lanïauerit.

Homo homini causa mortis, nullo sanguinis aut connubij respectu.

Athen. l. 13 cap. 1.

Athen. l. 10. c. 1.

Quid nunc iura sanguinis despecta commemorem? Quis enim Thebanos fratres ignorat, Etheoclem & Polylicem, mutuis vulneribus corruisse, & ita quidem, vt in ipso rogo rediuiuas flammæ simultates exercuerint?

Nec frater fratri parci.

Stadius in Thebaide.

Sed neque reuerentia sanguinis obstitit, quò minùs in templo Nesroch filiorum manibus obruncaretur Senacherib. Neque parturientis vteri labores Orestem flexerunt, quò minùs fatali sicâ matri suæ Clytemnestræ vicem redderet.

Nec filij parentibus.

4. Reg. 19.

Sophocles in Electrà.

Quid autem parentes? an ab hoc scelere manus abstinuerunt? Certè religiosissimus iuuenis Hermenigildus impij patris mucrone confossus est. Et ne sola detestabilis sit Medea, fecit obsidio Ierosolymitana sub Tito, in quâ matres non pauca, cum crudelitate Medeam exæquassent, hac insuper immanitate superarunt, quòd

Nec parentes filiis.

Ritius

Neapol.

l. 1. Reg.

Hisp.

Hier. l. 1.

comen.

in Lament.

Jeremias.

ventrem maternum filiorum carnibus saginarunt.

Quòd si nec à filiis parentes, nec à parentibus tuti sunt filij; cuius non aliquando manus aliquod morti obsequium præstituras existimamus? Quid dico manus? cùm nihil in hoc vniuerso reperiat, quod non aliquem mortis laqueum contineat. Si longa fames exitium minatur, Childericus Saxo nimia cibi oppletione suffocatus est. Si à ventris ingluuie perniciem metuis, fame eò redactus est Erisichthon, vt propria membra deuorarit. Si sitim perniciosam credis, nimio vini potu phrenesim, adeoque mortem accersuit Alexander. Si à potu appetitum coërces, nimia siti in theatro periit Thales Milesius.

Etiam contrarius ex causis mors aditum inuenit.

Greg. Turonensis. Ouid. l. 8. Metam.

Plutarch. in Alex. Laërtius lib. 1. c. 10.

Infinitus hîc sum, si innumeras terrâ marique mortis insidias recensere voluero. Ipsum tantummodò hominem intuemini. Quot mortis laqueos non in corporis tantum morbis, sed etiam animi perturbationibus sibi ipse circumfert? Nam, vt corporis affectiones, tamquam morti familiares, præteream, quis ab animo, qui suapte naturâ immortalis est, violentas, vt ita dicam, vitæ manus iniiciendas timeret? & tamen nonne Harpalice Iphicli amore contabuit? Annon Dido, amore in odium verso, post diras & maledicta, vitæ tædium violentâ manu abruptit? Quid Chilo Lacedæmonius? annon filium in Olympicis victorem complexus, gaudio exanimatus est? Contrà Oenone, conspecto Paridis cadauere, mœrore contabuit, geminumque funus eidem rogo tradidit. Quid impotentis iræ vires commemorem? quâ percitus Bohemiæ Rex Wenceslaus, dum pincernam cupit interficere, paralyti extinctus est. Contrà nimio risu Chrysippum ferunt exanimatum. Denique Nabal Ziphæus, nuntiata Davidis irâ, timore dirigit:

Momo sibi ipsi multipliciter est causa mortis.

Athen. l. 14 cap. 6. Virg. Aeneidos 4.

Plin. lib. 7. cap. 32. Dictys l. 4.

Cromerus lib. 18.

1. Reg. 16.

&

& Diodorus Cronus, cum ad Stilponis quaestionem responsum in promptu non haberet, pudore suffusus concidit. Ex quibus manifestum est, nullam animi perturbationem suo vacare periculo.

Plinius
1.7.c.53.

His si nubium fragores & fulminum iacula, si exundationes Oceani, si terrarum concussiones adieceris, quis in tot tantisque terroribus, tot insuper laqueis circumseptus, animo securo poterit infractoque consistere? Vnus ille scilicet, qui assiduam mortis meditatione exercitatus, subductis rationum calculis, omnem diem velut extremum clausit.

Mors pra-
meditata
securita-
tem ad-
fert.

Non absque causa per Aegyptiorum mensas olim sceleratus, id est ossa corporis compago, iactabatur, & eorundem Antistitibus vas aureum terram plenum praeferebatur: nec immerito gentes quaedam, alioquin barbarae, mortuorum ossa velut *χρήματα*, id est pecuniam, quotidianis commerciis terebant. Videbant enim, nihil conducibilius, nihil ad componendas vitae rationes, assiduam mortis meditatione praesentius inueniri posse. Hoc igitur & nos agamus assidue, & mortis imminens causa sic ordinemus omnem diem, tanquam cogat agmen, & consummet atque expleat vitam: ita fiet, ut nihil nobis neque terroris neque acerbitatis mors adferat, cuius vis omnis crebra cogitatione fuerit eneruata. Illis enim mors acerba, quibus numquam meditatione praegustata: illis grauis est ruina, quibus est repentina.

Varia mor-
tis symbola.
Herodotus
lib. 3.

S E C T I O O C T A V A.

ECCLESIASTES.

VERSUS 13. Hanc quoque sub Sole vidi sapientiam, & probavi maximam:

Nnnn 3 14. Ciui-